

ЕПІДЕМІОЛОГІЧНИЙ НАГЛЯД ЗА СТИЧНИМИ ВОДАМИ В УКРАЇНІ

Аналітична довідка, квітень 2026

Епідеміологічний нагляд за вмістом вірусів SARS-CoV-2 та грипу в господарсько-побутових стічних водах здійснюється у 22 областях України (за винятком Донецької та Луганської областей) та місті Києві.

На початку 2026 року проведено перегляд кількості та географічного розміщення точок відбору зразків у межах системи епідеміологічного нагляду. За результатами аналізу визначено 60 точок відбору зразків (рис. 1), що забезпечують оптимальне територіальне покриття та репрезентативність даних. Формування мережі точок відбору здійснювалося з урахуванням епідеміологічної доцільності, чисельності населення, охопленого відповідними системами водовідведення, рівня урбанізації територій, а також наявних інфраструктурних та логістичних можливостей для регулярного відбору та транспортування зразків. У середньому на один регіон припадає 2–3 точки відбору, що дозволяє забезпечити належне просторове представлення епідемічної ситуації та створює передумови для отримання порівнюваних і репрезентативних даних для подальшого аналізу та моніторингу циркуляції патогенів.

Відбір зразків стічних вод здійснюється переважно двічі на тиждень (у понеділок та четвер) з дотриманням сталого часового інтервалу між відборами. Такий підхід забезпечує регулярність спостереження, порівнюваність результатів у динаміці та підвищує достовірність аналізу тенденцій циркуляції вірусів у популяції. Водночас у частини регіонів періодичність відбору адаптована з урахуванням логістичних, інфраструктурних та безпекових умов, що впливають на можливість регулярного транспортування зразків і доступ до об'єктів відбору. Зокрема, у Запорізькій, Київській, Кіровоградській, Львівській, Миколаївській та Полтавській областях відбір зразків здійснюється один раз на тиждень, у Херсонській області - один раз на два тижні, що зумовлено обмеженими можливостями доступу до окремих об'єктів та безпековими обмеженнями в умовах воєнного стану.

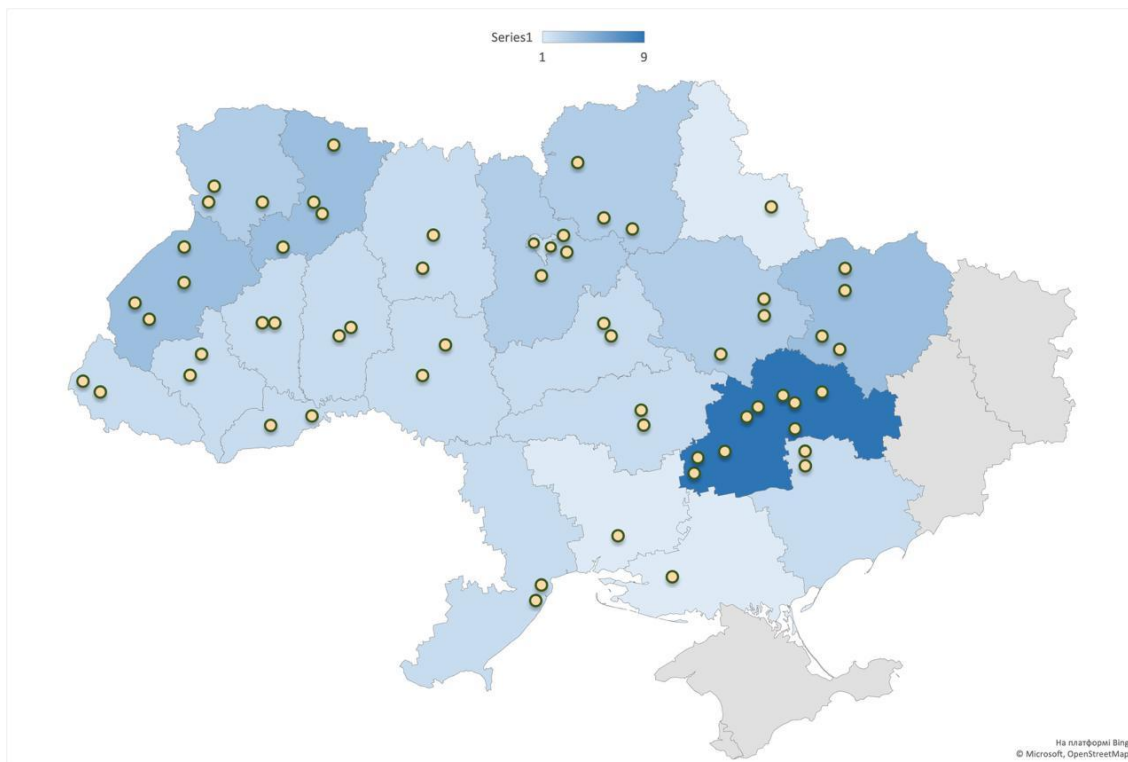

Рисунок 1. Точки відбору проб стічних вод в Україні, N=60, 2026

РЕЗУЛЬТАТИ АНАЛІЗУ СТІЧНИХ ВОД

Динаміка реєстрації випадків COVID-19 та результатів виявлення SARS-CoV-2 у пробах стічних вод в Україні у 2024–2026 роках (рис. 2) демонструє чіткий взаємозв'язок між циркуляцією вірусу у популяції та результатами епідеміологічного нагляду за стічними водами. Зростання кількості позитивних проб на SARS-CoV-2 у стічних водах корелювало з подальшим підвищенням рівня захворюваності на COVID-19. При цьому в окремі періоди збільшення кількості позитивних знахідок у стічних водах передувало росту офіційно зареєстрованих випадків, що підтверджує потенціал епідеміологічного нагляду за стічними водами як інструменту раннього виявлення епідемічних змін та додаткового компонента системи епідеміологічного нагляду.

Аналіз динаміки середньої концентрації SARS-CoV-2 у стічних водах України у 2025–2026 роках (рис. 3) також свідчить про високу чутливість системи моніторингу до змін інтенсивності циркуляції збудника. Найвищі показники концентрації вірусу у стічних водах реєструвалися у періоди епідемічного підйому захворюваності на COVID-19, після чого спостерігалось поступове зниження концентрації до низьких рівнів у 2026 році. Стабілізація показників упродовж 2026 року узгоджується зі зниженням активності епідемічного процесу та підтверджує ефективність використання епіднагляду за стічними водами для оцінки тенденцій поширення SARS-CoV-2, підтримки системи раннього попередження та прийняття управлінських рішень у сфері громадського здоров'я.

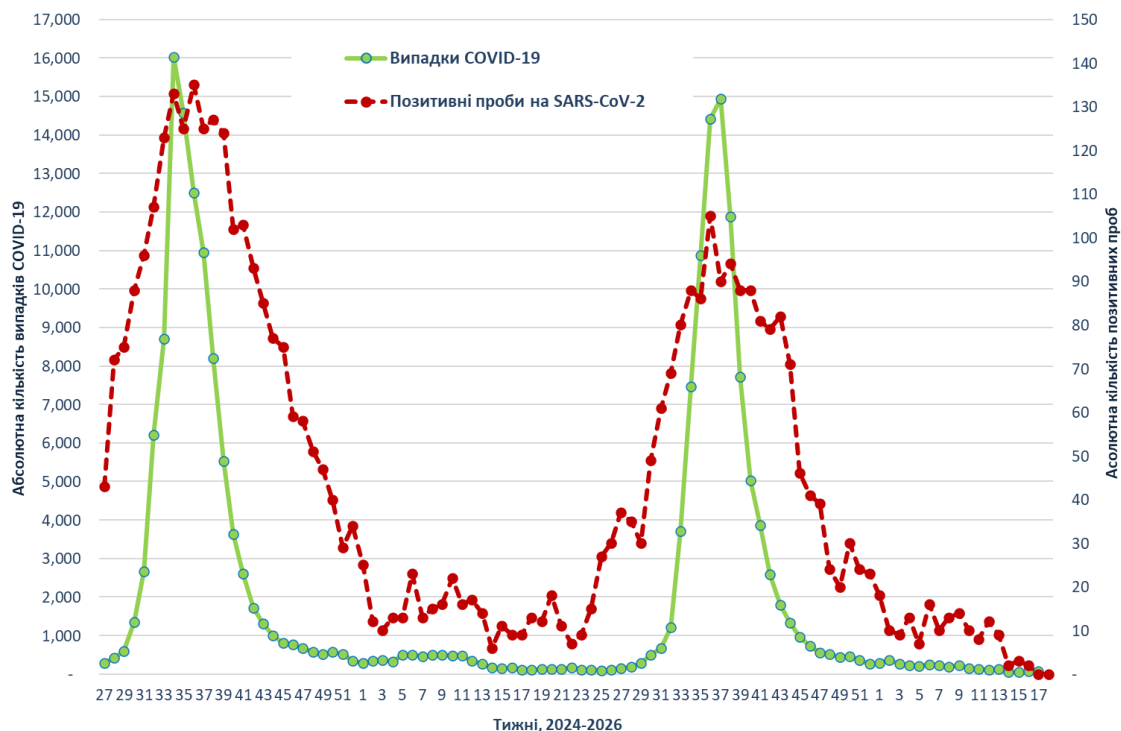

Рисунок 2. Динаміка реєстрації випадків COVID-19 та результатів виявлення SARS-CoV-2 у пробах стічних вод, Україна, тижні 2024-2026 років

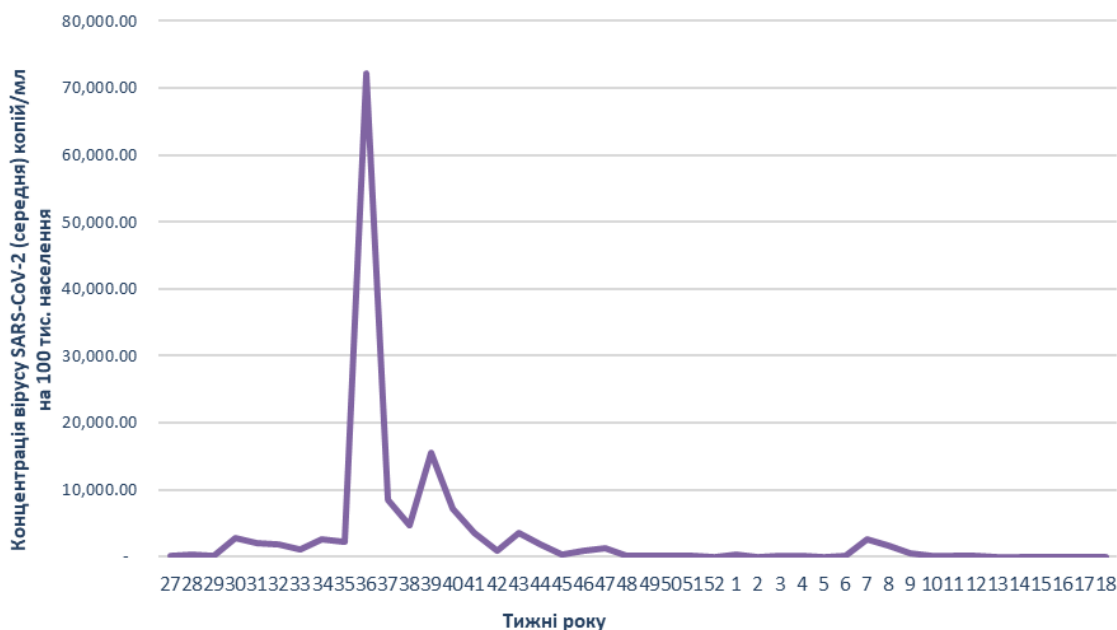

Рисунок 3. Динаміка концентрації вірусу SARS-CoV-2 (середня) у стічних водах, Україна, 27 тиждень 2025 року - 18 тиждень 2026 року

Основні підсумки за квітень 2026 року. У квітні 2026 року було відібрано та досліджено 466 проб господарсько-побутових стічних вод у 22 областях та місті Києві. Найбільшу кількість проб відібрано у Дніпропетровській (81), Рівненській (36) та Харківській (36) областях, найменшу - у Херсонській (2) та Миколаївській (4) областях (рис. 4). Така варіабельність обсягів відбору зумовлена особливостями організації моніторингу, логістичними можливостями та безпековою ситуацією в окремих регіонах.

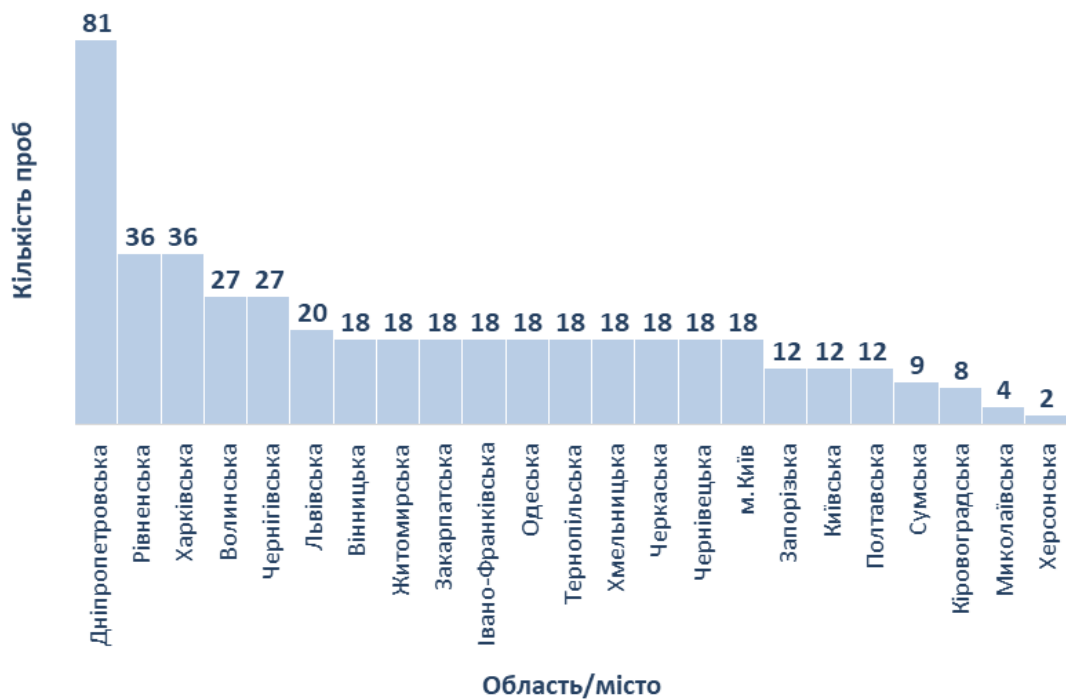

Рисунок 4. Кількість відібраних проб стічних вод у розрізі регіонів України, квітень 2026 року

Позитивні результати на SARS-CoV-2 у квітні 2026 року зафіксовано лише у Дніпропетровській, Харківській та Черкаській областях (рис. 5). Питома вага позитивних проб серед усіх досліджених становила 1,5% (7 позитивних проб), що свідчить про суттєве зниження інтенсивності циркуляції вірусу порівняно з попереднім місяцем. Зокрема, у порівнянні з березнем 2026 року кількість позитивних проб зменшилася у 6,1 рази (7 у квітні проти 43 у березні). Упродовж квітня кількість позитивних проб за тиждень коливалася від 0 до 3, середній показник становив 1,4 позитивної проби на тиждень, а наприкінці місяця позитивні результати не реєструвалися.

Водночас у Дніпропетровській та Черкаській областях відзначалося незначне локальне зростання кількості позитивних проб, що може вказувати на збереження спорадичної циркуляції SARS-CoV-2 на окремих територіях. У Закарпатській, Львівській, Рівненській та Харківській областях, а також у місті Києві, навпаки, спостерігалось зменшення кількості позитивних знахідок. У більшості інших регіонів результати лабораторного моніторингу залишалися стабільними без реєстрації позитивних проб або суттєвих змін показників (рис. 6).

Позитивних результатів на віруси грипу А/В у пробах стічних вод у квітні 2026 року не виявлено. Для порівняння, у березні було зареєстровано 12 позитивних знахідок у 3 областях (рис. 8). Отримані результати узгоджуються із сезонним спадом активності вірусів грипу та завершенням періоду інтенсивної циркуляції респіраторних вірусних інфекцій.

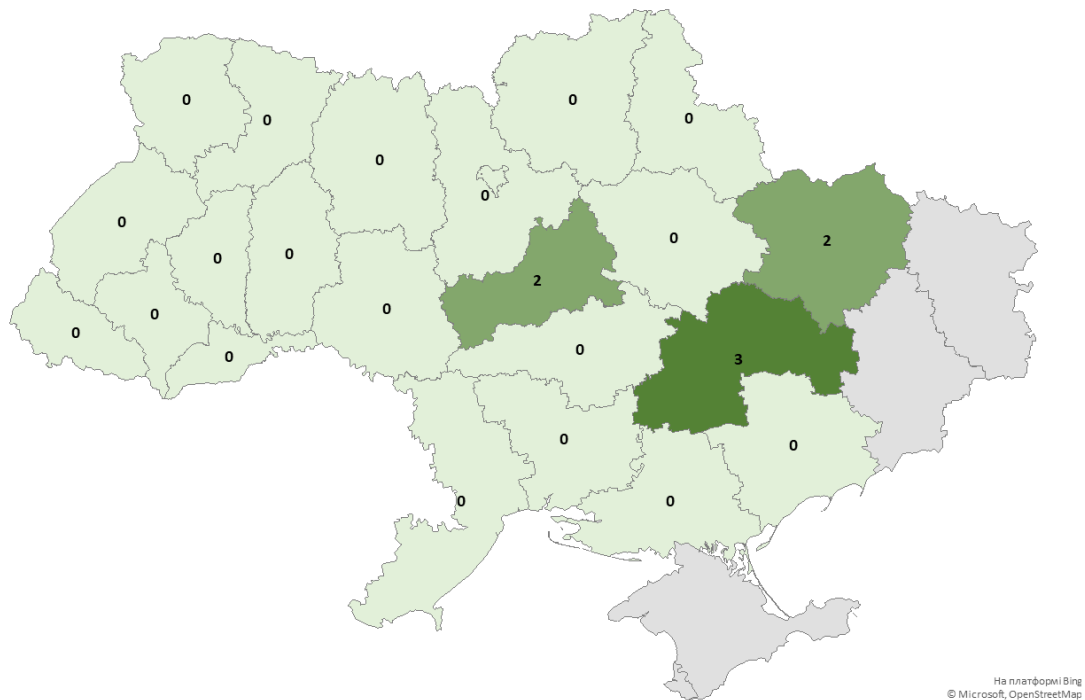

Рисунок 5. Позитивні проби на наявність вірусу SARS-CoV-2 у розрізі регіонів України, квітень 2026 року

Зміни динаміки результативності лабораторного тестування у межах епідеміологічного нагляду за стічними водами характеризувалися наступними тенденціями.

У квітні 2026 року позитивні результати на наявність SARS-CoV-2 були зафіксовані у 3 областях, у березні - у 6 областях та місті Києві.

Порівняно з березнем, загальна кількість позитивних проб на SARS-CoV-2 зменшилася в 6,1 рази - з 43 у березні до 7 у квітні. Відповідно, питома вага позитивних проб серед усіх відібраних зразків знизилась з 9,1% до 1,5%.

У 2 областях (Дніпропетровській, Черкаській) зафіксовано незначне зростання кількості позитивних проб на SARS-CoV-2.

У 4 областях (Закарпатській, Львівській, Рівненській, Харківській) та місті Києві спостерігалось зменшення кількості позитивних проб на SARS-CoV-2.

Стабільний рівень результативності тестування (без змін у кількості позитивних проб) зберігався у Вінницькій, Волинській, Житомирській, Запорізькій, Івано-Франківській, Київській, Кіровоградській, Миколаївській, Одеській, Полтавській, Сумській, Тернопільській, Херсонській, Хмельницькій, Чернівецькій, Чернігівській областях (рис. 6).

Аналіз тижневої динаміки у 2025-2026 роках показав, що в період з липня до початку вересня 2025 року (27-36 тижні) відбувалося стале щотижневе зростання кількості позитивних проб на SARS-CoV-2 - з 30 до 105. Натомість з листопада 2025 року (45-й тиждень) до середини квітня 2026 року (16-й тиждень) спостерігалось

поступове зниження цього показника - до 2 позитивних проб, у другій половині квітня 2026 року (17-18 тижні) позитивні проби на SARS-CoV-2 не реєструвалися (рис. 7).

Щодо вірусів грипу А/В, у квітні позитивних результатів не виявлено, тоді як у березні було зареєстровано 12 позитивних результатів у 3 областях (рис. 8).

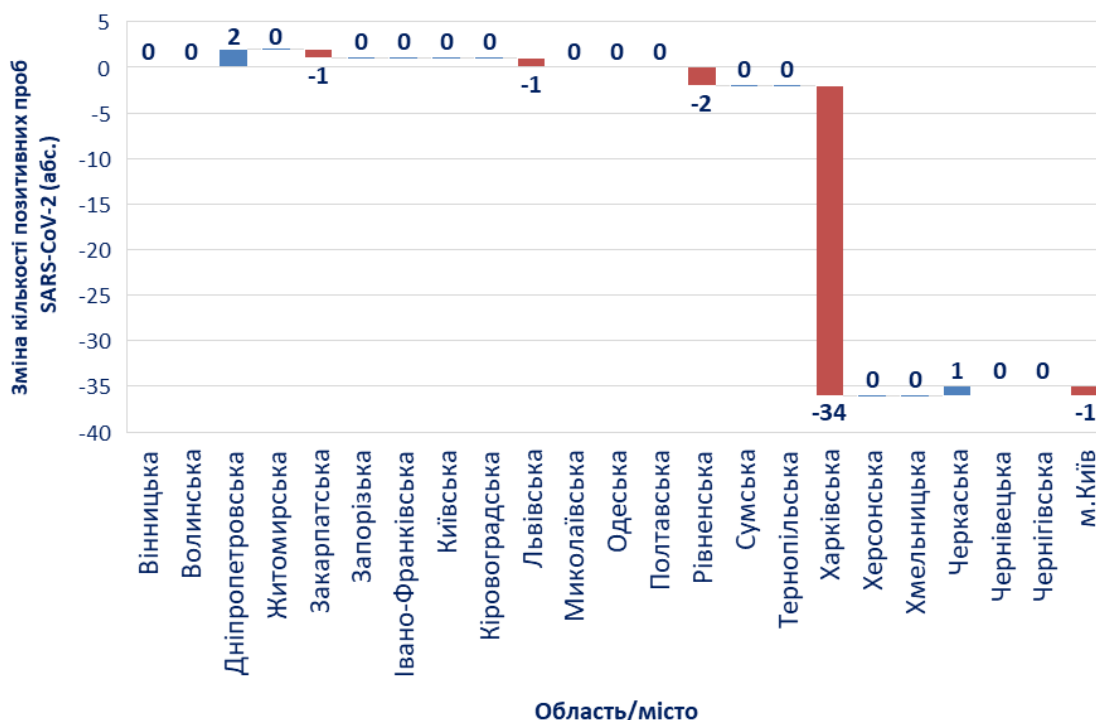

Рисунок 6. Динаміка позитивних проб на вірус SARS-CoV-2 у розрізі регіонів між квітнем і березнем 2026 року

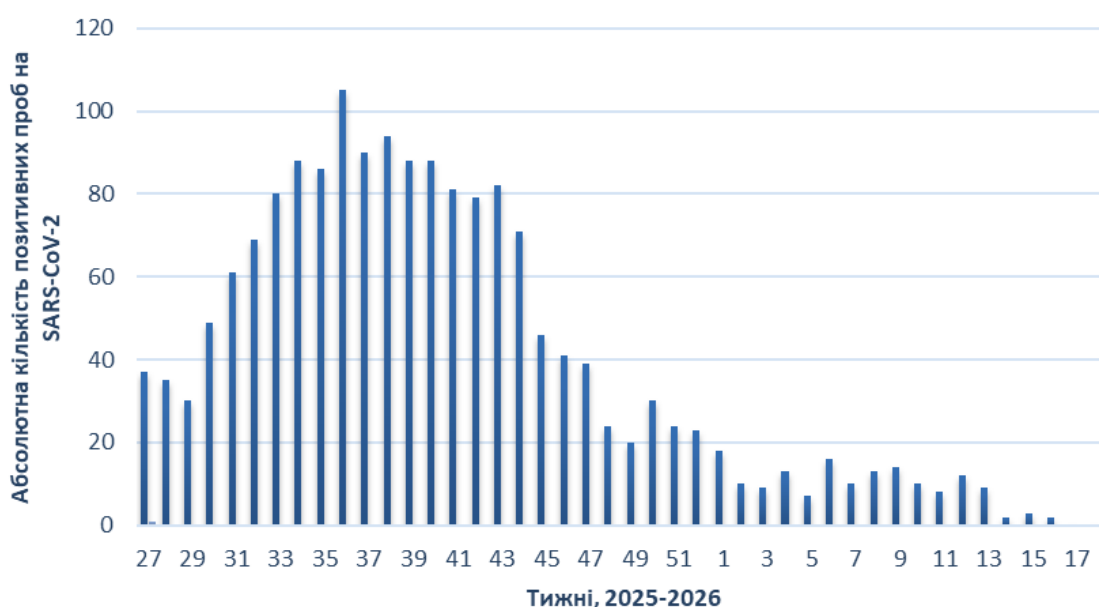

Рисунок 7. Щотижнева динаміка позитивних проб на вірус SARS-CoV-2 у липні 2025 року – квітні 2026 року

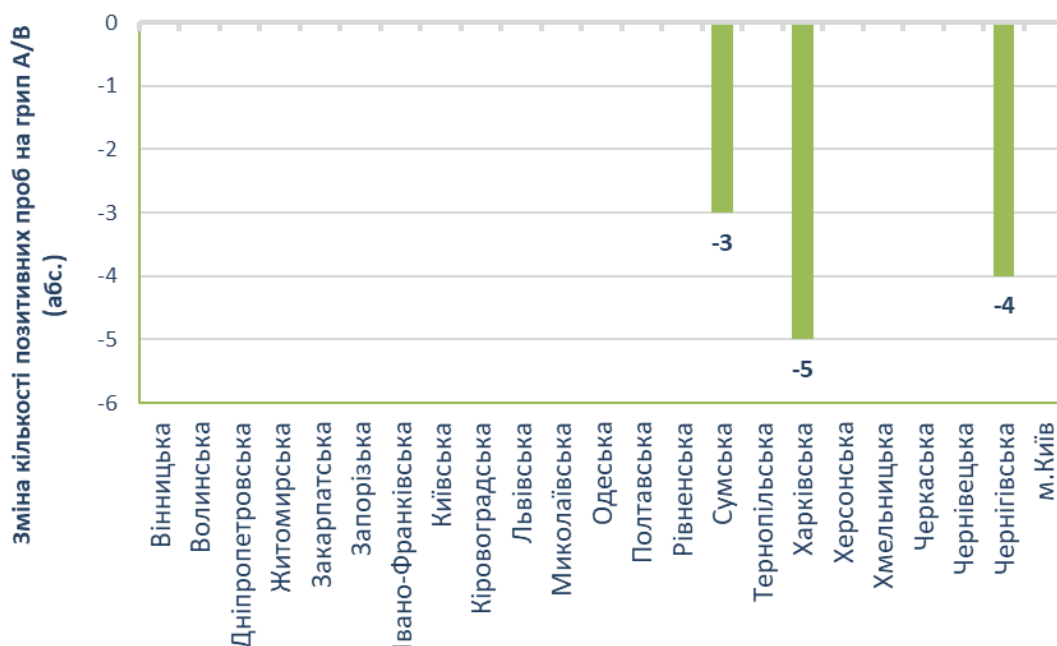

Рисунок 8. **Динаміка позитивних проб на віруси грипу А/В у розрізі регіонів між квітнем і березнем 2026 року**

За 4 місяці (січень-квітень) 2026 року в Україні відібрано та досліджено 1823 проби стічної води на наявність вірусів SARS-CoV-2, грипу А/В. Динаміка результативності дослідження у розрізі регіонів наведена на рис. 9.

За результатами лабораторного аналізу позитивні проби на SARS-CoV-2 виявлено у 146 зразках, що становить 8% від загальної кількості досліджених проб, тоді як у 1677 пробах (92%) були негативні результати (концентрація РНК SARS-CoV-2 – «0»).

Водночас позитивні результати на віруси грипу А/В виявлено у 114 зразках, що становить 6,3% від загальної кількості досліджених проб, тоді як 1709 проб (93,7%) мали негативний результат.

Отримані результати свідчать про циркуляцію респіраторних вірусів серед населення та підтверджують ефективність використання епідеміологічного нагляду за стічними водами як додаткового інструменту для моніторингу інтенсивності поширення інфекційних хвороб, раннього виявлення змін епідемічної ситуації та своєчасного реагування на потенційні епідемічні загрози.

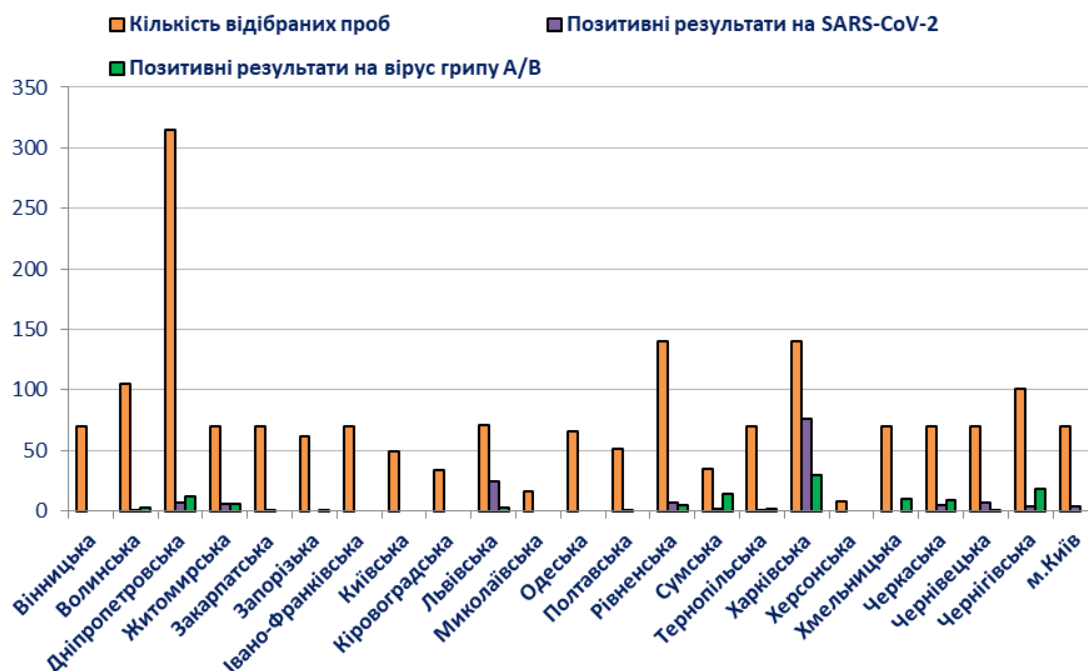

Рисунок 9. Динаміка загальної кількості проб та позитивних проб на віруси SARS-CoV-2, грипу А/В за січень-квітень 2026 року у розрізі регіонів

У Таблиці 1 представлено результати дослідження проб стічних вод на наявність вірусів SARS-CoV-2 та грипу А/В у розрізі регіонів України за січень-квітень 2026 року, включаючи кількість точок відбору, кількість досліджених проб та число позитивних результатів.

Таблиця 1. Результати аналізу проб стічних вод, Україна, січень-квітень 2026 року

Області/місто	Кількість точок відбору	Кількість відібраних проб	Позитивні результати (абсолютна кількість) на:	
			SARS-CoV-2	віруси грипу А/В
Вінницька	2	70	0	0
Волинська	3	105	1	3
Дніпропетровська	9	315	7	12
Житомирська	2	70	6	6
Закарпатська	2	70	1	0
Запорізька	2	62	0	1
Івано-Франківська	2	70	0	0
Київська	3	49	0	0
Кіровоградська	2	34	0	0
Львівська	4	71	24	3
Миколаївська	1	16	0	0
Одеська	2	66	0	0
Полтавська	3	51	1	0
Рівненська	4	140	7	5
Сумська	1	35	2	14

Тернопільська	2	70	1	2
Харківська	4	140	76	30
Херсонська	1	8	0	0
Хмельницька	2	70	0	10
Черкаська	2	70	5	9
Чернівецька	2	70	7	1
Чернігівська	3	101	4	18
м. Київ	2	70	4	0
Україна, всього	60	1823	146	114

РЕЗУЛЬТАТИ ГЕНОМНОГО НАГЛЯДУ В ОБ'ЄКТАХ ДОВКІЛЛЯ

За квітень 2026 року референс-лабораторією з діагностики ВІЛ/СНІДу, вірусних та особливо небезпечних патогенів ДУ «Центр громадського здоров'я МОЗ України» проведено геномне секвенування секвеновано 61 зразків стічної води. За результатами досліджень у зразках сумарно ідентифіковано 115 патогенів. Найбільшу кількість виявлень зареєстровано у зразках із Житомирської області - 48, Волинської та Вінницької - по 15, Харківської - 11, Кіровоградської - 8, Миколаївської та Дніпропетровської - по 6, Херсонської та Тернопільської - по 3.

У досліджений зразках було виявлено широкий спектр вірусів, серед яких найчастіше зустрічалися Astrovirus (60), Rotavirus (31), Norovirus (11), Polyomavirus (5), Adenovirus (4), Influenza A (4).

Отримані результати свідчать про активну циркуляцію збудників кишкових вірусних інфекцій у різних регіонах країни та підтверджують доцільність використання епідеміологічного нагляду за стічними водами як інструменту раннього виявлення та моніторингу циркуляції інфекційних агентів серед населення.

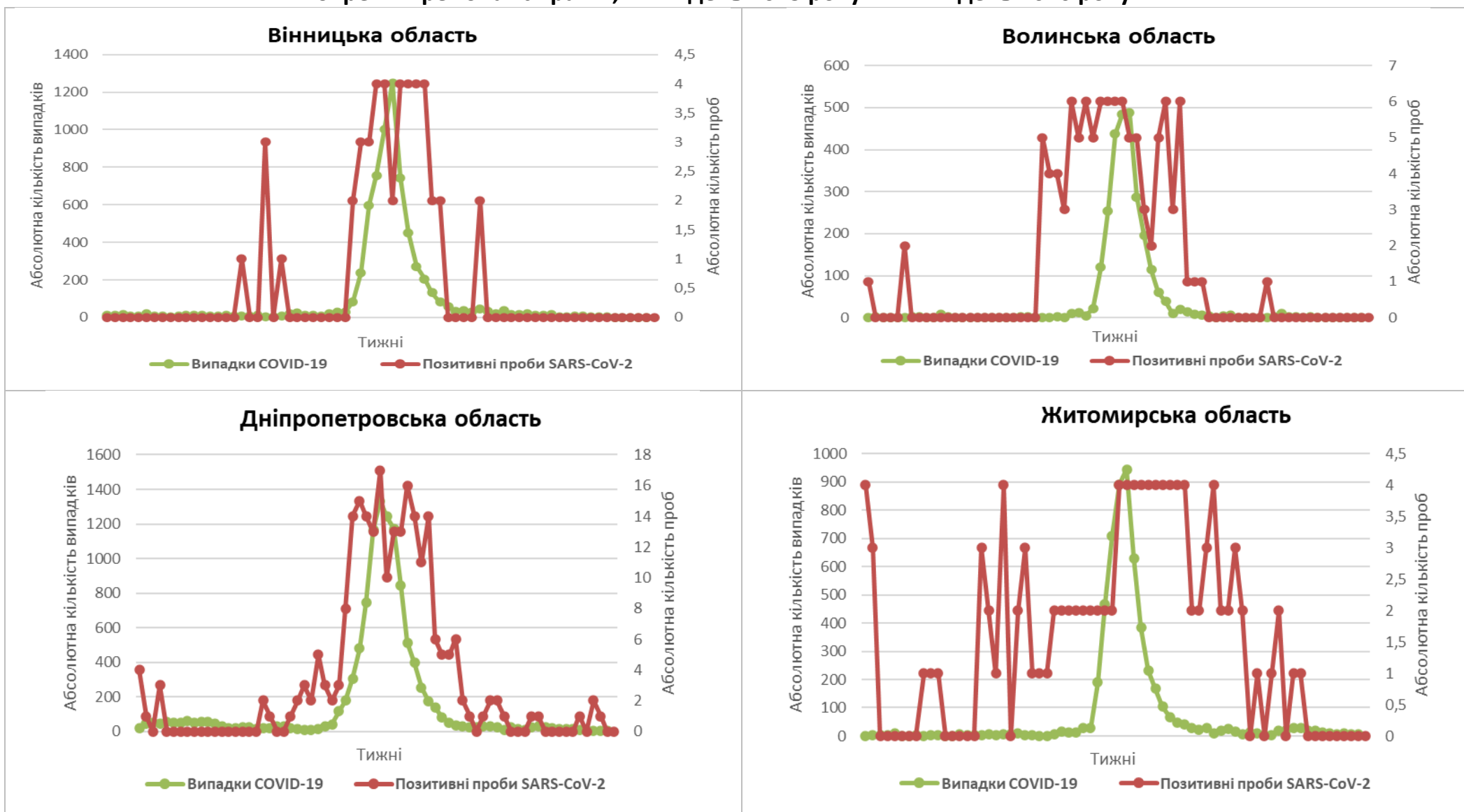

Таблиця 2. Розподіл виявлених вірусів у зразках стічних вод по регіонах України, 01.09.2024 - 01.05.2026

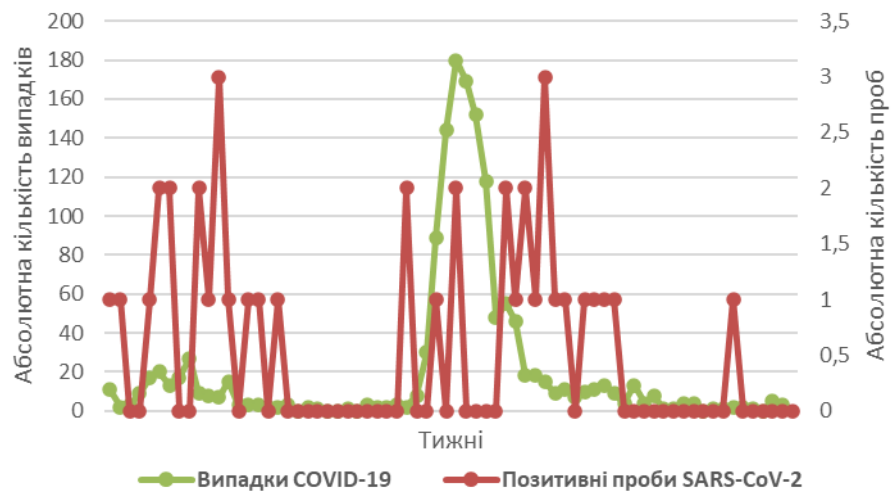
Область, місто	Кількість зразків	Кількість виявлених штамів	з них за окремими вірусами																	
			Adenovirus (B1, E4, F)	Aichivirus	Astrovirus	Chikungunya	Coxsackievirus	Seasonal CoV	Influenza A	Influenza B	Metapneumo-virus	Norovirus (GII, GIV)	Parechovirus	Polyomavirus (BK, JC, 6, 7, Merkel cell isolate P17b)	Poliovirus 1	Rotavirus (A, C)	RSV (A, B)	Salivirus	Sapovirus	SARS-CoV-2
Вінницька	74	201	10	9	59			4	3	2		7		38		48		14		22
Волинська	38	79	8	5	26		3		1			7		28	1	10		2		3
Дніпропетровська	60	161	12	4	53				4	1		3		38		30			1	21
Житомирська	140	259	23	2	105				3			20		72		57				25
Закарпатська	9	17		1	1				1			1		10						3
Запорізька	26	94	4		22				2	1		1		35		21				8
Ів.-Франківська	15	20			10									2		4	1			3
Київська	41	139	16	7	39							5		44		27				1
Кіровоградська	34	86	1	1	31		1		4			4		25		9		2		16
Львівська	48	86		6	22	1	1		12					7	1	8				28
Миколаївська	26	63	5	1	21				1			3		8		13				13
Одеська	11	33	1		10				3					2		9				8
Полтавська	36	110	9	2	31				8			11		8		31		4		6
Рівненська	41	127	5	2	28		1					7		41		23	2	4		14
Сумська	7	22	4		7				1			1		2		5				2
Тернопільська	106	281	4	10	94		2	1	9		2	14		100		28	3	1	2	14
Харківська	42	111	7	2	36	1	2		13	2		5		17		21				16
Херсонська	6	11		1	3				2					3		2				3

Хмельницька	28	101	14	2	25	1			7			5		31		1		1		14
Черкаська	94	261	14	8	82		3	8	18	4		8		36		54		5	3	18
Чернівецька	36	109	2	4	20				3	5				21		22	11	5		16
Чернігівська	104	254	2	6	66				7			19	1	67	1	75			1	9
м. Київ	56	184	13	3	50	1			11			13		35		37				21
Україна, всього	1078	2924	154	76	845	4	13	13	113	15	2	134	1	670	3	535	17	38	7	284

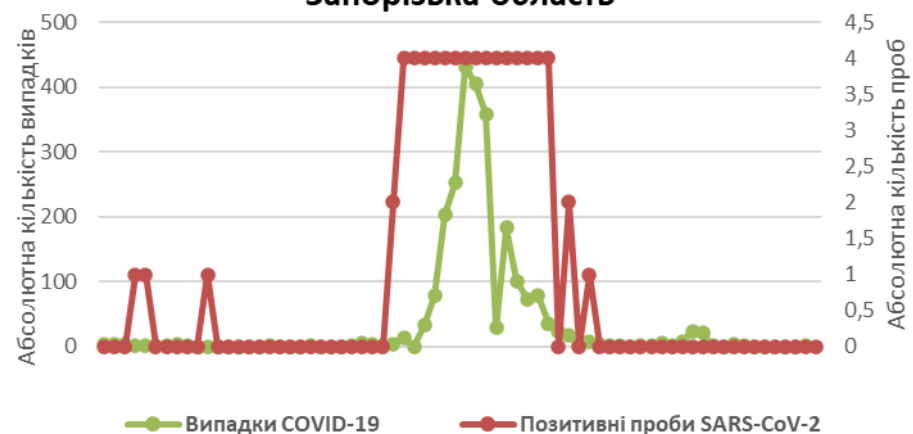
Щотижнева динаміка реєстрації випадків COVID-19 та виявлення SARS-CoV-2 за результатами досліджень проб стічних вод в окремих регіонах України, 1 тиждень 2025 року - 17 тиждень 2026 року

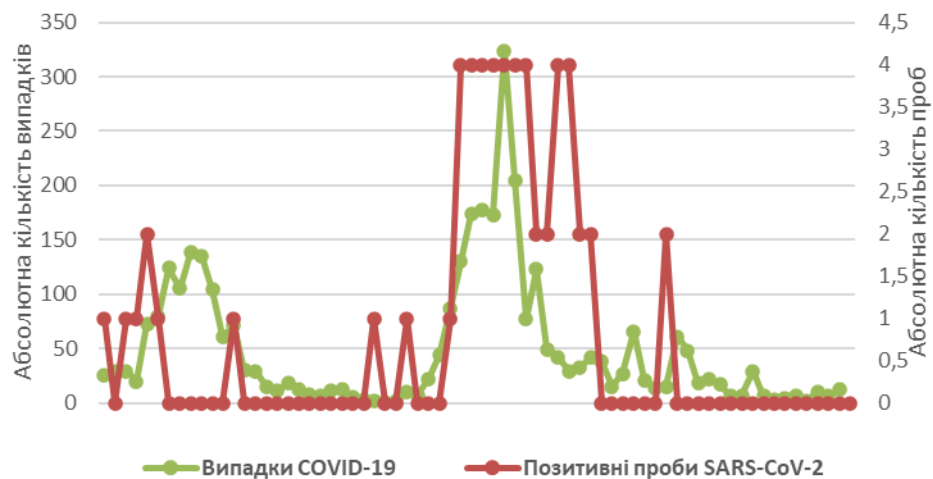
Закарпатська область

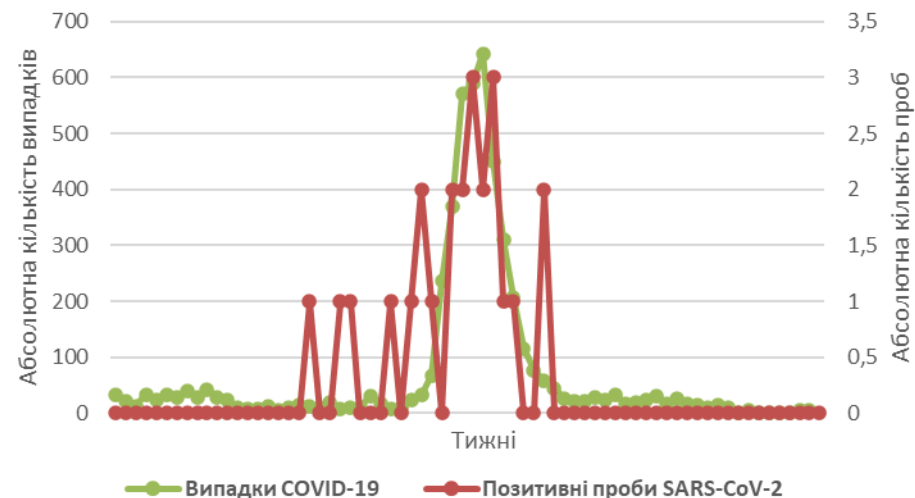
Запорізька область

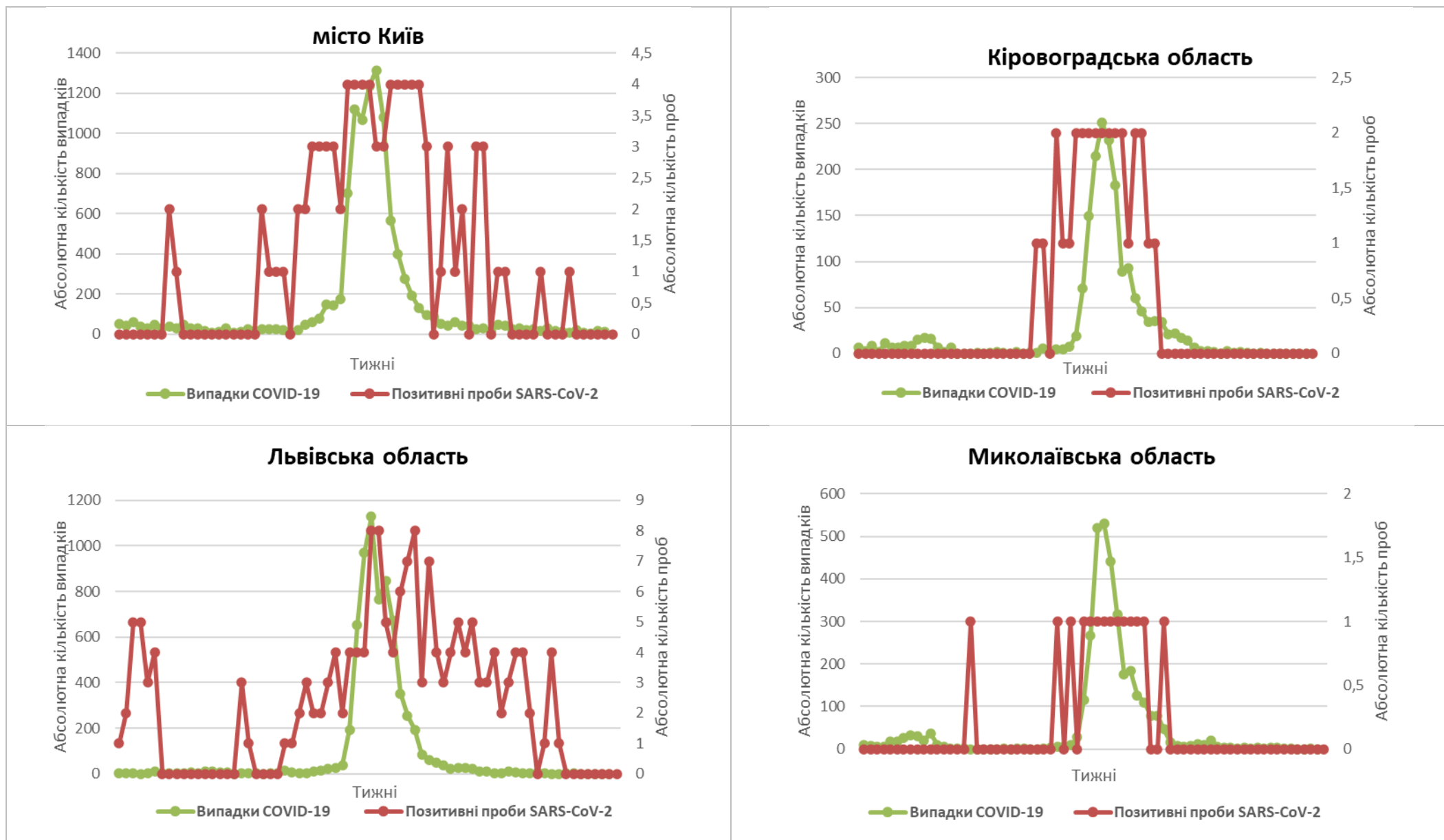

Івано-Франківська область

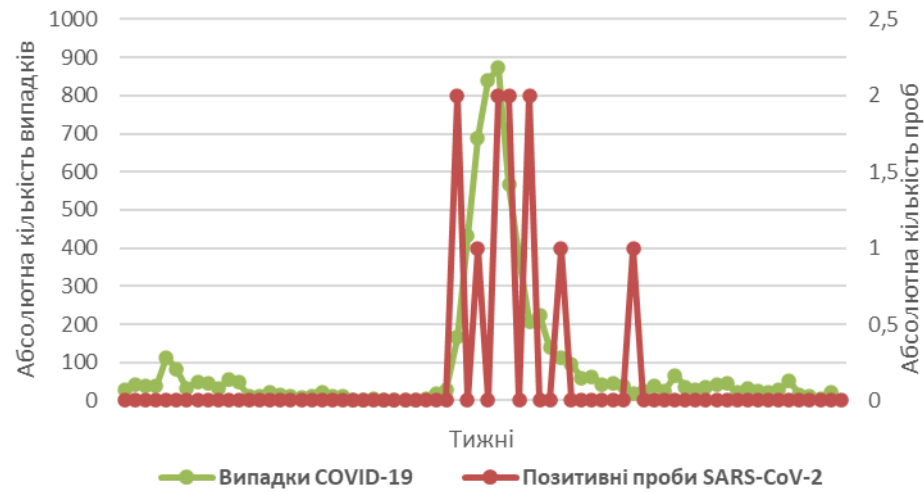

Київська область

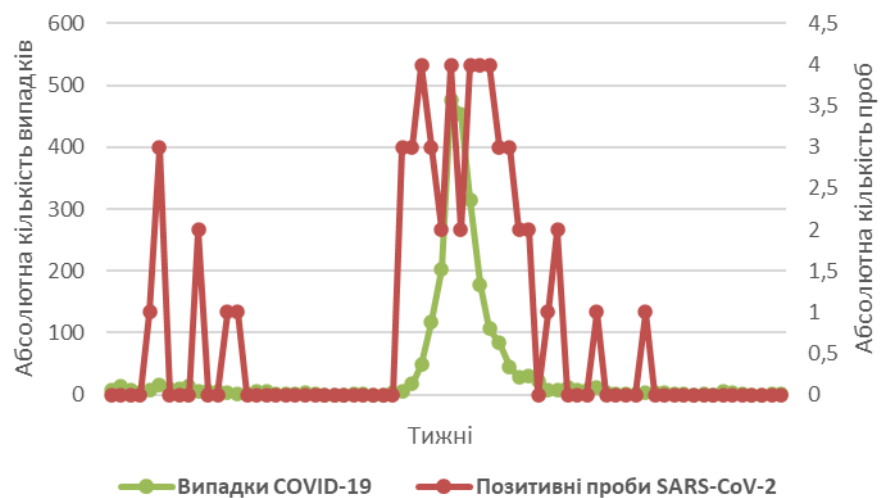

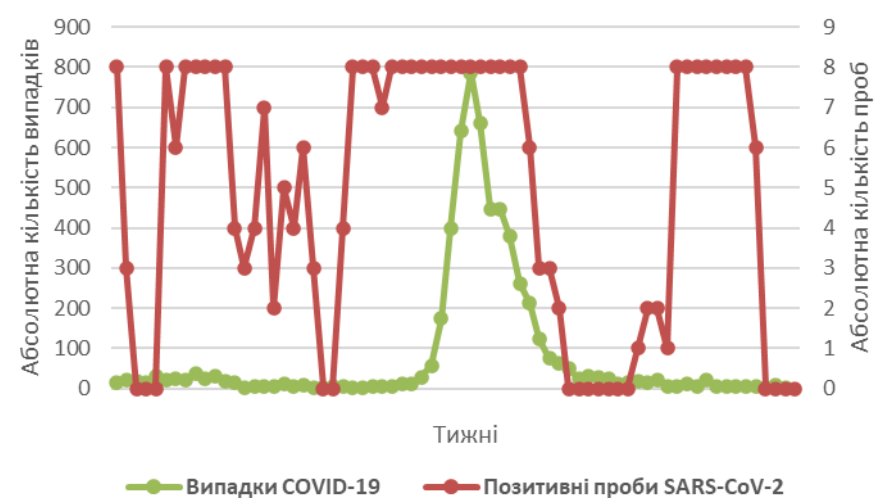
Одеська область

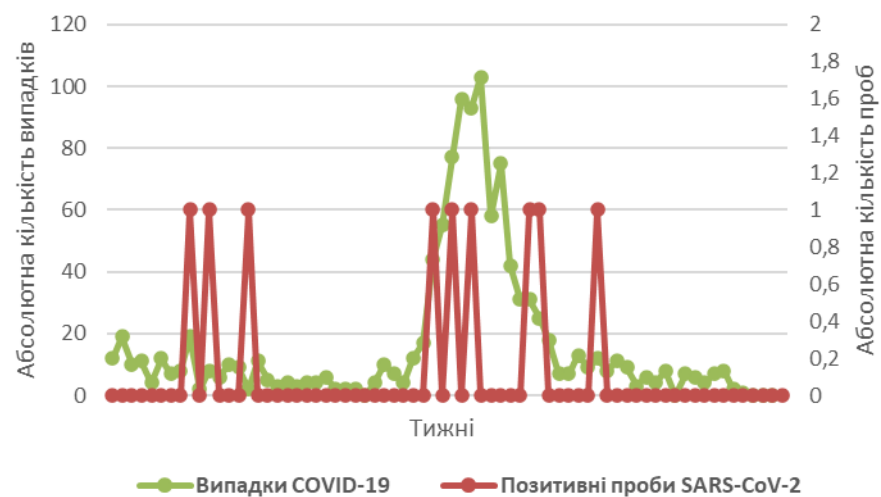
Тернопільська область

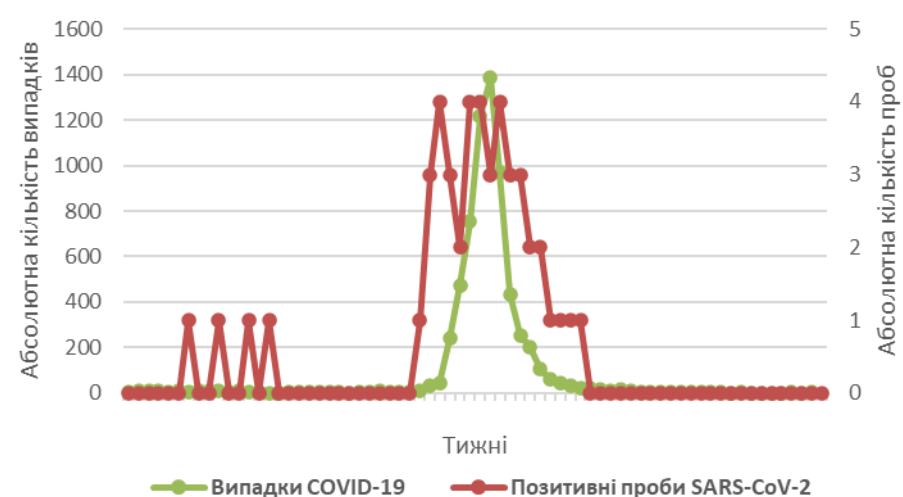
Харківська область

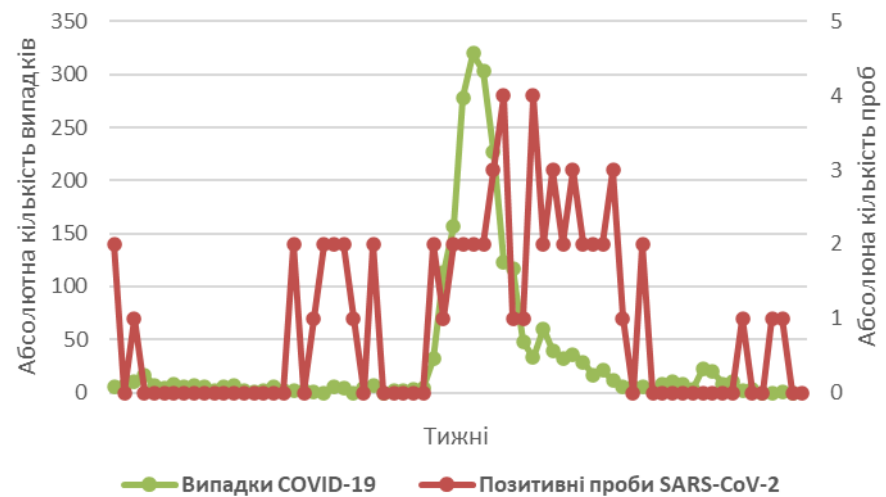
Херсонська область

Хмельницька область

Черкаська область

**Щотижнева динаміка концентрації вірусу SARS-CoV-2 (середня) у стічних водах в окремих регіонах України,
27 тиждень 2025 року – 17 тиждень 2026 року**

